Canllawiau Statudol: Gosod a Bodloni Amcanion Caffael Cymdeithasol Gyfrifol

Cyflwyniad

1. Mae Adran 24 o [Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023]() (Deddf SPPP), yn disgrifio'r ddyletswydd caffael cymdeithasol gyfrifol. Mae'n nodi bod yn rhaid i Awdurdod Contractio geisio gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal trwy gynnal caffael cyhoeddus mewn ffordd gymdeithasol gyfrifol. Rhaid i Awdurdod Contractio wneud hyn trwy gymryd camau sy'n anelu at gyflawni'r nodau llesiant.

2. Mae Deddf SPPP yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Contractio osod a chyhoeddi Amcanion Caffael Cymdeithasol Gyfrifol (Amcanion SRP), sydd wedi'u cynllunio i gynyddu cyflawniad y nodau llesiant ac amlinellu'r camau y mae'n rhaid eu cymryd.

Datblygu Amcanion SRP

3. Rhaid i Awdurdodau Contractio osod a chyhoeddi Amcanion SRP (Adran 24(3)). Dylai pob Awdurdod Contractio ddylunio ei Amcanion SRP i "gynyddu ei gyfraniad at gyflawni'r nodau llesiant".

4. Mae Amcanion SRP yn berthnasol i bob gwaith caffael a gynhelir gan Awdurdod Contractio, gan gynnwys caffael gwerth isel. Fodd bynnag, defnyddiwyd egwyddor cymesuredd, felly mae'r ddyletswydd i "gymryd pob cam rhesymol" i gyflawni Amcanion SRP yn berthnasol i gontractau rhagnodedig yn unig. Gweler yr adran Caffael Cyfrifol yn Gymdeithasol o'r canllawiau am fanylion am sut i ddilyn canlyniadau llesiant trwy waith caffael gwerth is.

5. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus sydd wedi'u rhestru yn adran 6(1) o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (Deddf WFG) hefyd gyhoeddi "amcanion llesiant" sefydliasol (adran 3(2)(a) o Ddeddf WFG) gyda'r un nod. Fodd bynnag, nid yw'r amcanion llesiant a'r Amcanion SRP yr un peth, bydd amcanion llesiant yn ymwneud â phenderfyniadau strategol, amcanion, swyddogaethau a gwasanaethau'r sefydliad yn ei gyfanrwydd, ond bod Amcanion SRP yn golygu cynyddu cyfraniad i'r nodau llesiant trwy weithgarwch caffael.

6. Ar gyfer y cyrff cyhoeddus hynny a restrir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, mae'n debygol y bydd rhywfaint o integreiddio rhwng yr amcanion llesiant ac Amcanion SRP, ac y bydd y ddwy set yn gysylltiedig â blaenoriaethau strategol yr Awdurdod Contractio. Mae'n bosibl y bydd un amcan yn gwasanaethu'r ddau ddiben.

7. Nid yw pob Awdurdod Contractio a restrir yn Atodlen 1 Deddf SPPP hefyd yn ddarostyngedig i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac felly'n gorfod cyhoeddi amcanion llesiant. Fodd bynnag, mae'n debygol eu bod wedi cyhoeddi blaenoriaethau a chynlluniau sefydliadol. Bydd rhai sefydliadau yn cymryd rhan mewn strwythurau cydweithredol, megis byrddau gwasanaethau cyhoeddus neu drefniadau caffael cydweithredol. Yn ymarferol, bydd angen i'r rhai sydd â'r dasg o ddatblygu Amcanion SRP ystyried yr holl amcanion llesiant perthnasol sydd wedi'u cyhoeddi.

8. Cyn drafftio Amcanion SRP, dylai Awdurdodau Contractio adolygu cynlluniau a thystiolaeth bresennol, gan gynnwys (ond heb fod yn gyfyngedig i):

    - Amcanion llesiant y sefydliad, sy'n gysylltiedig â phob un o'r saith nod llesiant
    - Cynllun strategol y sefydliad
    - Asesiad Llesiant Lleol a Chynllun Llesiant Lleol unrhyw Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus perthnasol
    - Cynlluniau ac amcanion unrhyw sefydliad caffael cydweithredol perthnasol
    - Unrhyw argymhellion perthnasol gan Archwilio Cymru
    - Adroddiad Llesiant Cymru Llywodraeth Cymru, y fersiwn diweddaraf o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol, adroddiad Dangosyddion Cenedlaethol, Cerrig Milltir Cenedlaethol i Gymru a Thueddiadau'r Dyfodol
    - Adroddiadau penodol i'r sector ar gyfer Awdurdodau Contractio mewn sectorau penodol. Er enghraifft, mewn sefydliadau iechyd a gofal cymdeithasol, gall asesiadau anghenion poblogaeth fod yn ddefnyddiol.

Amcanion SRP a chaffael cydweithredol

9. Rhaid i bob Awdurdod Contractio osod a chyhoeddi ei Amcanion SRP ei hun, a bydd yn ofynnol iddo adrodd yn flynyddol ar sut y mae wedi cymryd pob cam rhesymol i'w cyflawni pryd bynnag y mae wedi dyfarnu unrhyw gontractau rhagnodedig yn ystod y flwyddyn ariannol.

10. Mae hyn yn golygu y bydd angen i'r sefydliadau hynny sy'n cynnal caffael cydweithredol, gan gynnwys sefydlu fframweithiau ar gyfer Awdurdodau Contractio eraill i'w defnyddio, sicrhau bod y contractau a'r fframweithiau hyn yn diwallu anghenion eu cwsmeriaid mewn sefydliadau eraill trwy gyflawni Amcanion SRP y sefydliadau hynny.

11. Cyn penderfynu diddymu fframwaith, marchnad ddynamig neu ddefnydd o gontract cydweithredol, bydd angen i bob Awdurdod Contractio sicrhau eu bod yn gallu cyflawni eu Hamcanion SRP trwy ddefnyddio'r fframwaith, y farchnad

ddynamig neu'r contract cydweithredol, a dylent gofnodi sut mae'r defnydd o'r trefniant hwnnw yn cyfrannu at eu hamcanion SRP eu hunain neu'n cyd-fynd â'u Hamcanion SRP eu hunain

Drafftio Amcanion SRP ac Chynnwys Rhanddeiliaid

12. Nid yw Deddf SPPP yn nodi sut y dylid pennu Amcanion SRP. Fodd bynnag, rhaid eu gosod i gael y cyfraniad mwyaf tuag at bob un o'r saith nod llesiant, gan gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy (pum ffordd o weithio). Ni ddylai unrhyw un o'r nodau llesiant fod yn absennol o'r rhestr o amcanion.

13. Nid yw Deddf SPPP yn nodi faint o Amcanion SRP sydd eu hangen. Yn dibynnu ar faint yr Awdurdod Contractio, efallai y byddai rhwng 4 a 7 yn briodol. Yn yr un modd, mae'r canllawiau statudol ar gyfer cyrff cyhoeddus sy'n cyflawni'r ddyletswydd llesiant yn nodi bod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn darparu hyblygrwydd i gyrff cyhoeddus wrth osod amcanion llesiant, i wneud hynny mewn ffordd sy'n gweddu i'w rôl a'u swyddogaethau.

14. Gall Amcanion SRP ymwneud ag unrhyw ran neu bob rhan o'r cylch caffael, gan fod Caffael Cymdeithasol Gyfrifol yn berthnasol i'r broses, o ddylunio'r broses i reoli'r contract (Adran 23).

15. Gan fod Amcanion SRP yn canolbwyntio ar sicrhau'r cyfraniad mwyaf at gyflawni nodau llesiant, gall fod yn ddefnyddiol eu strwythuro i gyd-fynd â'r nodau llesiant. Byddai hyn hefyd yn helpu i sicrhau bod yr holl nodau llesiant yn cael eu hystyried ac yn cael sylw. Os bydd hyn yn anodd, bydd angen arwydd o ba nodau sy'n cael sylw gan bob amcan. Gellir dod o hyd i enghraifft o'r dull hwn yn natganiadau llesiant cyrff cyhoeddus sy'n cyflawni'r ddyletswydd llesiant o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

16. Yn gyffredinol, mae amcanion yn amlinellu newidiadau tymor canolig, sydd efallai'n canolbwyntio ar gyfnod o dair i ddeng mlynedd, y gall Awdurdod Contractio eu gwneud i gyfrannu tuag at un neu fwy o nodau llesiant. Fodd bynnag mae Deddf WFG yn gosod ar ddyletswydd ar Awdurdodau Contractio i feddwl am genedlaethau cyfredol ac yn y dyfodol.

17. Dylid drafftio Amcanion SRP i gynnwys "newid iaith", h.y. defnyddio geiriau fel "cynyddu", "cryfhau", "lleihau" fel y bo'n briodol, a bydd angen iddynt fod yn benodol ac yn fesuradwy fel bod "cymryd pob cam rhesymol i gyflawni amcanion" (gweler isod) yn broses ystyrlon.

18. Dylai Amcanion SRP gynnwys newid a dull yn glir a chyfeirio at y nodau llesiant y maent yn anelu at eu cyrraedd fel canlyniadau. Bydd hyn yn helpu awdurdodau

contractio i fesur eu cynnydd eu hunain tuag at yr holl nodau llesiant, ac adrodd arnynt.

19. Cyhoeddodd Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ganllawiau ar osod amcanion llesiant da yn 2020[1], gyda deg cam i'w dilyn. Gall y camau hyn hefyd fod yn ddefnyddiol i Awdurdodau Contractio ddatblygu eu Hamcanion SRP. Maent yn cynnwys dod â phobl at ei gilydd, bod yn feiddgar, a defnyddio iaith sy'n hawdd ei deall. Maent hefyd yn pwysleisio pwysigrwydd integreiddio amcanion â rhwymedigaethau a gweithgareddau eraill.

20. Er nad yw Deddf SPPP yn benodol am yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Contractio gynnwys rhanddeiliaid wrth iddynt baratoi eu Hamcanion SRP, mae cynnwys rhanddeiliaid yn rhan o'r egwyddor datblygiad cynaliadwy sydd wrth wraidd y ddeddfwriaeth. Felly mae'n arfer da cynnwys y rhai a fydd yn gyfrifol am gyflawni'r Amcanion SRP a'r rhai yr effeithir arnynt fwyaf gan y canlyniadau, yn y broses o'u pennu. Gall hyn gynnwys cyflenwyr allweddol a darparwyr trydydd sector.

21. Er nad oes gofyniad i gymryd rhan mewn partneriaeth gymdeithasol wrth osod Amcanion SRP, mae'n ofynnol i'r Awdurdodau Contractio hynny a restrir yn adran 6(1) o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol hefyd gydymffurfio â Rhan 2 o'r Ddeddf hon. Mae hyn yn gofyn iddynt ymgysylltu ag undebau llafur cydnabyddedig wrth ddatblygu ac adolygu eu hamcanion llesiant, a dylent fabwysiadu dull tebyg wrth ddatblygu Amcanion SRP.

22. "Mae'r enghreifftiau canlynol yn ddarluniadol yn unig. Dylai Awdurdodau Contractio addasu eu Hamcanion SRP eu hunain i adlewyrchu eu graddfa, eu sector a'u cyd-destun lleol"

Tair enghraifft o Amcanion SRP:

Amcan 1: Cynyddu'r cyfleoedd contract sydd ar gael i gyflenwyr lleol, gan ddarparu mwy o swyddi lleol a gwella'r economi leol ar gyfer Cymru ffyniannus, Cymru gyda chymunedau mwy cydlynol, a gweithlu lleol amrywiol ar gyfer Cymru fwy cyfartal.

Amcan 2: Cryfhau'r dadansoddiad o wariant contractau drwy'r gadwyn gyflenwi, er mwyn cyfrifo a lleihau ein hôl troed carbon, yng Nghymru ac yn y gadwyn gyflenwi fyd-eang, gan ddefnyddio adnoddau'n effeithlon ac yn gymesur ar gyfer Cymru ffyniannus, lleihau llygredd ac adfer bioamrywiaeth ar gyfer Cymru sy'n gydnerth ac yn gyfrifol yn fyd-eang

[1] Pennod 4 Gosod Amcanion Llesiant (futuregenerations.wales)

Amcan 3: Er mwyn lleihau effaith negyddol penderfyniadau caffael ar hawliau dynol pobl oddi mewn a'r tu allan i Gymru, byddwn yn cynnal asesiadau risg yn y gadwyn gyflenwi i gefnogi Cymru fwy cyfartal a Chymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang.

Mae'r enghreifftiau hyn yn cynnwys geiriad sy'n bodloni'r meini prawf canlynol:

Newid Iaith:

- Cynyddu, Cryfhau, Sicrhau

Dull:

- mwy o gyfleoedd contract ar gael i gyflenwyr lleol trwy gaffael.
- dadansoddiad gwariant contract trwy'r gadwyn gyflenwi.
- asesiadau risg cadwyni cyflenwi.

Diben:

- adeiladu'r economi leol trwy gontractau a swyddi lleol.
- cyfrifo a lleihau ein hôl troed carbon byd-eang.
- nodi a rheoli risgiau o gam-drin hawliau dynol yng Nghymru ac mewn mannau eraill.

Aliniad nodau

- Darparu mwy o swyddi lleol ar gyfer Cymru ffyniannus, economi leol ar gyfer cymunedau cydlynol, a gweithlu lleol amrywiol ar gyfer Cymru fwy cyfartal.
- Defnyddio adnoddau'n effeithlon ac yn gymesur ar gyfer Cymru ffyniannus, lleihau llygredd ac adfer bioamrywiaeth ar gyfer Cymru gydnerth ac adrodd ar ein hallyriadau cwmpas 3 ar gyfer Cymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang.
- Lleihau'r risgiau o gamfanteisio ar weithwyr ar gyfer Cymru fwy cyfartal a chyfrifol yn fyd-eang.

Cyhoeddi Amcanion

23. Dylid cyhoeddi Amcanion SRP ar wefan yr Awdurdod Contractio mewn ffordd sy'n ei gwneud yn hawdd dod o hyd iddynt drwy beiriant chwilio'r wefan a phorwr rhyngrwyd. Gellid eu cynnwys ochr yn ochr â'r amcanion llesiant sefydliadol lle bo angen, a/neu ar dudalennau gwe caffael yr Awdurdod Contractio. Anogir y cyrff cyhoeddus hynny sy'n ddarostyngedig i'r ddyletswydd llesiant gyhoeddi amcanion fel rhan o'u trefniadau cynllunio, felly mae'r datganiadau a'r amcanion llesiant yn aml i'w gweld o fewn cynlluniau corfforaethol.

24. Nid yw Deddf SPPP yn cynnwys amserlen ar gyfer cyhoeddi Amcanion SRP. Fodd bynnag, bydd angen iddynt gael eu cyhoeddi cyn gynted â phosibl ar ôl i Ddeddf SPPP ddod i rym oherwydd prif ffocws adroddiad Awdurdod Contractio yw i ba raddau y mae ei Amcanion SRP wedi'u cyflawni (Adran 39(2)). Yn ddelfrydol dylid cyhoeddi Amcanion SRP ymhen chwe mis.

25. Gall fod yn ddefnyddiol cyhoeddi Amcanion SRP ochr yn ochr â Strategaeth Gaffael sefydliad. Fodd bynnag, mewn rhai achosion gallai hyn fod yn anodd oherwydd bod Deddf SPPP yn gwneud darpariaeth i strategaethau fod yn ddogfennau ar y cyd, ond mae'n rhaid i Amcanion SRP gael eu cyhoeddi gan bob Awdurdod Contractio.

26. Pwrpas cyhoeddi Amcanion SRP yw:

- er tryloywder;
- galluogi asesu a yw'r holl gamau rhesymol wedi'u cymryd i'w cyflawni, ar gyfer pob contract rhagnodedig;
- cynorthwyo integreiddio Amcanion SRP;
- cynorthwyo cydweithrediad ag Awdurdodau Contractio eraill lle gall amcanion alinio;
- cynorthwyo adroddiadau i is-bwyllgor y Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol; a
- chynorthwyo Gweinidogion Cymru i benderfynu a ddylid cynnal ymchwiliad.

27. I grynhoi, dylai Awdurdodau Contractio felly:

- gyhoeddi eu Hamcanion SRP, ynghyd â gwybodaeth am sut maent yn gwneud yn fawr o'u cyfraniad at un neu fwy o'r nodau llesiant, ar-lein mewn rhan o'u gwefan sydd ar gael i'r cyhoedd, naill ai fel dogfen annibynnol neu wedi'i hymgorffori mewn dogfen arall fel Strategaeth Gaffael;
- cynnwys eu Hamcanion SRP yn eu hadroddiadau caffael cymdeithasol gyfrifol blynyddol.

Cymryd yr holl gamau rhesymol

28. Ar gyfer pob contract rhagnodedig fel y'i diffinnir mewn rheoliadau (gweler Arweiniad Statudol: Caffael Cymdeithasol Gyfrifol) rhaid i Awdurdod Contractio gymryd pob cam rhesymol i gyflawni ei Amcanion SRP

29. Nid yw Deddf SPPP yn ei gwneud yn ofynnol bod angen cyhoeddi'r "camau rhesymol" eu hunain ochr yn ochr ag Amcanion SRP. Yn wahanol i Amcanion SRP, y mae angen eu gosod, eu cyhoeddi a'u hadolygu o bryd i'w gilydd, ni ddylid ystyried y camau fel rhai sefydlog, ond gellir eu diwygio i weddu i gaffael penodol.

30. Fodd bynnag, mae adran 38 o Ddeddf SPPP yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Contractio gyhoeddi *strategaeth gaffael*, a rhaid i hyn gynnwys "sut mae'r awdurdod yn bwriadu cymryd pob cam rhesymol i gyflawni ei Amcanion SRP pan fydd yn cyflawni caffael cyhoeddus mewn perthynas ag unrhyw gontract rhagnodedig." (Adran 38(2)(b)). Mae adran ar wahân o ganllawiau yn cwmpasu cyhoeddi Strategaethau Caffael. Er bod yn rhaid i Amcanion SRP gael eu gosod gan bob Awdurdod Contractio ar wahân, gall strategaeth gaffael gael ei chyhoeddi ar y cyd gan grŵp o sefydliadau.

31. Yn ogystal, mae adran 39(2)(a),(b) ac (c) o Ddeddf SPPP yn ei gwneud yn ofynnol cyhoeddi, yn ei *adroddiad blynyddol*, grynodeb o'i holl gaffael a arweiniodd, neu a fwriadwyd i arwain at ddyfarnu contract rhagnodedig. Rhaid iddo gynnwys adolygiad o'r graddau y cymerwyd yr holl gamau rhesymol i gyflawni'r Amcanion SRP, a beth mwy y gellid ei wneud. Mae adran ar wahân o'r canllawiau hyn yn ymdrin â chyhoeddi adroddiadau blynyddol.

32. Hefyd, pe byddai *ymchwiliad caffael* (adran 41) yn digwydd, efallai y gofynnir i'r Awdurdod Contractio esbonio'r camau yr oedd wedi'u cymryd, a'r camau y gallai fod wedi'u cymryd i gyflawni ei Amcanion SRP.

33. Felly, *ar gyfer pob contract rhagnodedig* bydd angen i Awdurdod Contractio ystyried a dogfennu'r camau sydd eu hangen i gyflawni Amcanion SRP. Bydd angen iddo hefyd ystyried sut y bydd yn olrhain cynnydd cyflawni ei amcanion trwy, er enghraifft, ddogfennu a rhannu Dangosyddion Perfformiad Allweddol neu gasglu metrigau eraill. Bydd yn bwysig rhannu'r wybodaeth hon gyda rheolwyr contract a gyda chyflenwyr dan gontract.

34. Gyda'i gilydd, mae hyn yn golygu y bydd angen i bob Awdurdod Contractio, neu grŵp o awdurdodau, gynnwys yn ei Strategaeth Gaffael y camau cyffredinol y bydd yn eu cymryd i gyflawni Amcanion SRP yr Awdurdod Contractio (neu awdurdodau). Gellir disgrifio'r camau hyn mewn termau lefel uwch na'r rhai a gynhwysir mewn adroddiad blynyddol mewn perthynas â chaffael neu gaffaeliadau penodol Awdurdod Contractio.

35. Gan fod llawer o Awdurdodau Contractio yn cynnal caffael ar draws ystod eang o sectorau'r farchnad gan gynnwys, er enghraifft, adeiladu, gofal cymdeithasol, TG ac ymgynghoriaeth, gall y camau y gallent eu cymryd i gyflawni eu Hamcanion SRP fod yn wahanol iawn yn y gwahanol sectorau hyn, neu o gontract i gontract o fewn sector.

36. Felly, er enghraifft, os yw amcan SRP wedi'i osod i wneud y mwyaf o wariant caffael sy'n aros yn yr ardal leol, byddai'r camau y gellid eu cymryd i gyflawni hyn yn wahanol mewn cyd-destun adeiladu o'i gymharu â lleoliad gofal cymdeithasol.

37. Felly, mewn strategaeth gaffael, gallai "manylion camau rhesymol" i gyflawni mwy o wariant caffael sy'n weddill yn lleol gynnwys hysbysebu lleol o'r holl gontractau uwchlaw trothwy, neu weithio gyda chontractwyr i hysbysebu is-gontractau. Mewn contract penodol gallai fod yn ymwneud ag ystyried sut y gellid rhannu'r gofyniad yn lotiau neu gynnal digwyddiadau i ddenu cynigwyr lleol, er enghraifft gyda chymorth Busnes Cymru.

38. Mae'n bwysig bod y broses hon yn gymesur â gwerth, risgiau a chymhlethdod pob contract rhagnodedig, sy'n golygu y byddai nifer fach o gamau â ffocws yn well na niferoedd mwy i'w olrhain ar gyfer pob caffael.

39. O ystyried bod angen rhai manylion am "gamau rhesymol" ar gyfer Strategaethau Caffael ac Adroddiadau Blynyddol, dylai Awdurdodau Contractio feddwl yn ofalus am y mathau o gamau y gellid eu cymryd i gyflawni Amcanion SRP. Dylai awdurdodau gadw cofnodion clir o sut y nodwyd a chymhwyswyd "camau rhesymol" i gydymffurfio â thystiolaeth.

Adolygu a Diwygio Amcanion SRP

40. Mae Atodlen 2 yn rhoi rhagor o fanylion am Amcanion SRP, gan ei gwneud yn ofynnol i Awdurdod Contractio eu hadolygu os yw'r nodau llesiant yn cael eu newid, neu os yw'n penderfynu nad yw un ohonynt yn briodol mwyach. Gall hefyd adolygu ei Amcanion SRP ar unrhyw adeg, wrth sicrhau bod unrhyw newidiadau yn parhau i gyfrannu i bob un o’r nodau llesiant. Rhaid cyhoeddi unrhyw newidiadau yn brydlon a gydag esboniad clir o'r rheswm dros y newidiadau hynny.

41. Er nad yw Deddf SPPP yn nodi unrhyw broses ar gyfer adolygu Amcanion SRP yn rheolaidd, dylai sefydliadau benderfynu pa mor aml y dylid eu hadolygu. Bydd amserlenni priodol yn wahanol rhwng sefydliadau a gallai hyn ddibynnu, er enghraifft, ar sut mae cylchoedd gwleidyddol neu ariannu yn effeithio arnynt. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus a restrir o dan adran 6(1) o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol adolygu eu hamcanion llesiant yn flynyddol fel rhan o'r broses ar gyfer adrodd arnynt. Gan fod amcanion llesiant ac Amcanion SRP yn gysylltiedig, cynghorir Awdurdod Contractio i adolygu ei Amcanion SRP ar yr un pryd.